

- شنبه ۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۴**
- سال هفدهم - شماره ۳۱۱۹**

بازخوانی پیام رهبر انقلاب؛ پیروزی حوزه بر پروژه دین‌زدایی رضاشاه

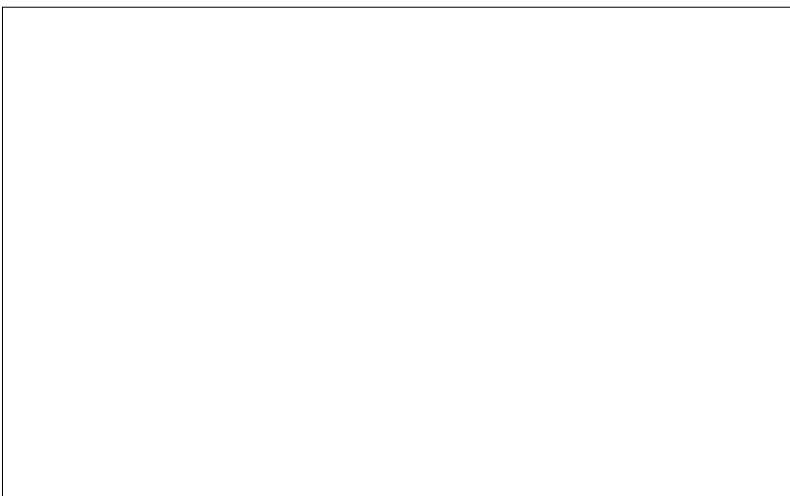
دوره تعمیق در حوزه‌های علمی و سازمانی شد.
■ **مبارزه آشکار؛ حوزه به‌مثابه مرکز انقلابی علیه رژیم پهلوی**

رهبر انقلاب با اشاره به اینکه همین حوزه، چند دهه بعد، به «(کانون شعله‌های مبارزه» بدل شد، به نوعی فرآیند رشد تدریجی ظرفیت انقلابی در دل نهاد دینی را به تصویر می‌کشند. حوزه‌ای که روزی در سکوت، با ستم رضاخانی می‌ساخت، در دهه ۱۳۴۰ با راهبری امام خمینی به مرکز قیام علیه سلطنت تبدیل شد. مقاومت حوزه در برابر فشار رضاشاه، نهاد از طریق تدبیر، و سپس بهره‌برداری از آن برای انقلاب است.

■ **حوزه، نهادی ماندگار**
همانگونه که رهبر انقلاب اشاره کردند، رژیم رضاخان و پروژه ضد دینی او «(نابود شد)». اما حوزه‌ای که «زیر فشار حداکثری او بود»، ماند و «(رشد کرد)»؛ و از دل آن، «(خورشیدی چون حضرت روح‌الله» طلوع کرد. این جمله کلیدی، بازتاب‌دهنده این حقیقت راهبردی در تاریخ معاصر ایران است که نهادهای ریشه‌دار دینی بر دولت‌های فاقد مشروعیت مردمی و الهی پیروز خواهند شد.مقاومت حوزه در برابر فشار رضاشاه، صرفاً یک رویداد تاریخی نیست، بلکه نمونه‌ای از چگونگی بقا و پیشرفت یک نهاد دینی در شرایط طوفانی است؛ الگویی برای تمام دوران‌ها.

می‌دهند که حوزه نه در فضای امن، بلکه در زیر تیغ سرکوب، حیات خود را حفظ کرد.
نهادهاسازی در دل بحران، پرهیز از مواجهه مستقیم و حفظ ظرفیت‌های پنهان و تربیت نسل آینده مقاومت از ویژگی‌های کلیدی این مقاومت بود.تأسیس حوزه علمیه قم، اقدامی نهادسازانه در شرایط ضدنهادی بود. این حوزه، برخلاف بسیاری از مدارس دیگر که بسته یا مصادره شدند، توانست حیات خود را حفظ کند.آیت الله حائری نژدی، در مقابل برخورد مستقیم با رژیم، از راهبرد «حفظ نیرو» استفاده کرد. به‌جای درگیری علنی که به انهدام حوزه می‌انجامید، او تمرکز را بر آموزش عمیق فقه و اصول گذاشت.ثمره این پایداری، ظهور نسل‌هایی بود که بعدتر با رهبری امام خمینی، راه مبارزه سیاسی و انقلابی را آغاز کردند.

■ **تداوم مسیر تثبیت تا اقتدار**
رهبر انقلاب در پیام خود، با اشاره به انتقال رهبری حوزه به آیت‌الله العظمی بروجردی پس از درگذشت حائری، نشان می‌دهند که این حوزه نه‌تنها باقی ماند، بلکه به «قله علمی و تبلیغی» رهبر انقلاب با ترسیم تصویری عینی از شرایط طلاب در آن دوره (طلبه‌هایی که برای حفظ جان، سحرگاهان به زوایای بیرون شهر پناه می‌بردند و شبانگاه به حجره‌های تاریک بازمی‌گشتند) نشان

و متوکلاشه» خوانده‌اند؛ توصیفی که بیانگر هم جنبه اعتقادی و معنوی مقاومت و هم جنبه هوشمندانه آن است.
■ **از هجرت‌های شبانه تا استقامت نهادی**
رهبر انقلاب در تفسیم تصویری عینی از شرایط طلاب در آن دوره (طلبه‌هایی که برای حفظ جان، سحرگاهان به زوایای بیرون شهر پناه می‌بردند و شبانگاه به حجره‌های تاریک بازمی‌گشتند) نشان

آیت‌الله حائری یزدی، با درک خطر انقراض نهاد فقاقت، تصمیم به تمرکز فعالیت‌های خود در قم گرفت و حوزه‌ای را پایه‌گذاری کرد که برخلاف نجف، در مرکز ایران و در معرض مستقیم فشار دولت پهلوی بود. او برای حفظ موجودیت حوزه، راهبردی ترکیبی از مقاومت پنهان، تثبیت نهاد و پرورش آرام نخبگان را در پیش گرفت. رهبر انقلاب در پیام خود، این پایداری را «مخلصانه

می‌برند، بازتاب‌دهنده یک نبرد پنهان فرهنگی، اعتقادی و اجتماعی است.

با توجه به این موضوع در ادامه به بازخوانی این مبارزه و چرایی تداوم و ثمربخشی آن در برابر فشار بی‌سابقه حکومتی پرداختیم.

■ **پروژه رضاخانی؛ حذف کامل روحانیت از زندگی عمومی**

رضاخان پهلوی، در قالب یک پروژه مدرن‌سازی اقتدارگرایانه و سکولار، از آغاز سلطنت خود به‌دنبال حذف نهاد دین از صحنه حیات اجتماعی و سیاسی ایران بود. وی با الگوبرداری از سیاست‌های آتاتورک در ترکیه، به مقابله تمام‌عیار با روحانیت و نمادهای دین برخاست. اقداماتی همچون اجباری‌سازی لباس متحدالشکل و ممنوعیت لباس روحانیت برای غیرمجتهدان، تصویب قانون «(کشف حجاب)» و حمله به حريم خانواده‌های مذهبی، تعطیلی گسترده مدارس علوم دینی و مصادره موقوفات، کنترل شدید منابر، ممنوعیت وعظ سیاسی، و سرکوب سخنرانان مستقل و حذف محاکم شرع و جایگزینی با دادگستری سکولار، در واقع بخشی از راهبرد «(حذف ریشه‌های مشروعیت دینی در ایران)» بود. در چنین شرایطی، حوزه تازه‌تأسیس قم با خطر انهدام کامل مواجه بود.

■ **تولدی در دل طوفان**

سپهرغرب، گروه سیاسی؛ مقاومت حوزه علمیه قم در برابر فشار رضاشاه، صرفاً یک رویداد تاریخی نیست، بلکه نمونه‌ای از چگونگی بقا و پیشرفت یک نهاد دینی در شرایط طوفانی است؛ الگویی برای تمام دوران‌ها.

پیام رهبر معظم انقلاب اسلامی به همایش صدمین سال بازتأسیس حوزه علمیه قم و نکوداشت آیت‌الله‌العظمی حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی (ره) حاوی محورهای راهبردی، تحلیل‌های تاریخی و توصیه‌هایی برای آینده حوزه است. این پیام را می‌توان بیانیه‌ای تمدنی و راهبردی دانست که ضمن تجلیل از گذشته پرفرازونشیب حوزه، بر مسئولیت‌های فعلی و آینده آن در عصر تحولات عمیق فرهنگی، سیاسی و معرفتی تأکید می‌کند.

بخشی از پیام حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به‌مرور تاریخ پرفرازونشیب حوزه علمیه قم در سال‌های ابتدایی تأسیس آن، یعنی دوره استبداد رضاشاهی، اختصاص دارد. این مقطع، نه‌تنها آغاز حیات یک نهاد علمی و دینی، بلکه آغاز مرحله‌ای از پایداری تمدنی در برابر پروژه نظام‌مند دین‌زدایی و سرکوب روحانیت شیعه بود. به‌ویژه اشاره رهبر معظم انقلاب به «(پایداری مخلصانه و متوکلاشه» مؤسس حوزه در برابر «(تیغ آخته رضاخانی» و روایت طلایی که برای بقا به بیرون شهر پناه

سپهرغرب، گروه سیاسی – سمیرا گمار؛ کارشناس ارشد مسائل غرب آسیا ضمن انتقاد از غیبت ایران در نخستین اجلاس بریکس پس از گسترش عضویت‌ها، آن را اقدامی قابل جبران می‌داند؛ مشروط بر آنکه دستگاه دیپلماسی با نگاهی راهبردی و ساختاریافته، نقش ایران را در بریکس احیا کرده و از ظرفیت این ائتلاف برای مقابله با تحریم‌ها و سلطه‌گری اقتصادی بهره‌برداری کند.

در سال‌های اخیر، ظهور ائتلاف‌ها و پیمان‌های نوظهور بین‌المللی، ازجمله گروه اقتصادی سیاسی بریکس (BRICS)، نظم سنتی حاکم بر جهان را با چالش‌های اساسی روبه‌رو کرده است. بریکس که متشکل از قدرت‌های نوظهور اقتصادی همچون چین، روسیه، هند، برزیل و آفریقای جنوبی بود، اخیراً با گسترش عضویت خود به کشورهایی مانند ایران، عربستان سعودی، مصر، امارات و اتیوپی، وارد مرحله‌ای جدید از بلوغ و تأثیرگذاری شده؛ مرحله‌ای که می‌تواند به بازتعریف روابط قدرت در جهان بینجامد.

در چنین فضایی، جمهوری اسلامی ایران که با هدف گسترش همکاری‌های اقتصادی، تقویت چندجانبه‌گرایی و مقابله با نظام تحریمی غرب، به عضویت رسمی بریکس درآمده، به شکلی غیرمنتظره در اجلاس اخیر این نهاد شرکت نکرد؛ تصمیمی که سؤالات و ابهامات متعددی را در داخل و خارج از کشور برانگیخته و زمینه‌ساز تحلیل‌های گوناگون در خصوص سیاست خارجی ایران و راهبردهای بلندمدت آن در قبال ترتیبات بین‌المللی نوین شده است.

از منظر دیپلماتیک، بریکس تنها یک پیمان اقتصادی نیست، بلکه نماد یک جنبش جهانی علیه ساختارهای سلطه‌گرانه است؛ جنبشی که با شتابی روزافزون، در تلاش است تا وابستگی کشورها به نهادهای غرب‌محور مانند صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی و دلار آمریکا را کاهش دهد. در این میان، نقش آفرینی فعال ایران در این ساختار می‌توانست همزمان دو هدف مهم را دنبال کند؛ مقابله مؤثر با تحریم‌ها و بهره‌برداری از ظرفیت کشورهای هم‌راستا برای توسعه اقتصادی.

بریکس یکی از معدود پیمان‌های جهانی است که راهبرد آن بیشترین تطابق را با اصول سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران دارد.

در همین راستا، به‌منظور بررسی ایجاد این غیبت، پیامدهای احتمالی آن، دلایل و فرصت‌های از دست‌رفته، به گفت‌وگو با تحلیل‌گر برجسته مسائل غرب آسیا و سیاست بین‌الملل، پرداختیم. وی با رویکردی ژرف و انتقادی، ابعاد مختلف این رویداد را تحلیل کرده و راهکارهایی را برای احیای

نقش مؤثر ایران در بریکس پیشنهاد داده است.
■ **عضویت در بریکس، قوی‌ترین اهرم ایران برای خنثی‌سازی تحریم‌ها با همکاری کشورهای مخالف سلطه غرب**
دکتر جعفر قنادباشی، در ابتدای سخنان خود مجموعه‌ای از عوامل را در پس این غیبت مطرح کرد و گفت؛ اختلاف دیدگاه‌های داخلی درباره نقش بریکس یکی از این عوامل است؛ برخی محافل تصمیم‌گیر در داخل ایران، نگاه تردیدآمیزی به نقش عملی بریکس در ساختار اقتصادی جهانی دارند. این در حالی است که بر اساس اصول سیاست خارجی جمهوری اسلامی، حمایت از جهانی بدون سلطه، ایجاد نظم منطقه‌ای مستقل و رهایی کشورهای جهان اسلام از سلطه قدرت‌های بزرگ، هم‌راستا با گفتمان بریکس به‌نظر می‌رسد.

وی ادامه داد؛ ملاحظات مذاکرانی با غرب دلیل دیگر است؛ برخی تحلیلگران معتقدند که حضور فعال ایران در بریکس، در مقطع فعلی ممکن است به‌عنوان پیامی ضدآمریکایی تفسیر شود و بر روند مذاکرات با ایالات متحده و متحدانش اثر منفی بگذارد. از این منظر، غیبت از اجلاس اخیر، یک تصمیم تاکتیکی برای حفظ فضای مذاکره قلمداد می‌شود.

کارشناس ارشد مسائل غرب آسیا با اشاره به سومین عامل، اظهار کرد؛ دلایل فنی و اجرایی عامل دیگر است و می‌توان گفت کمبود زمان، مشغله‌های دیپلماتیک و اولویت‌های داخلی وزارت خارجه، از دیگر دلایلی است که به‌عنوان موانع فنی برای حضور ایران در این اجلاس مطرح شده‌اند.

وی این را هم متذکر شد که هم‌اکنون کشورهای تحت شدیدترین تحریم‌های غرب، در کنار یکدیگر در این مجموعه گرد آمده‌اند تا

عربی مطرح می‌شود؛ با این حال، نتیجه‌ای جز تقویت انسجام ملی ایرانیان نخواهد داشت. اشکان ممبینی در این گفت‌وگو با اشاره به سخنان تحریک‌آمیز ترامپ گفت: «(ادعای واهی دونالد ترامپ درباره تغییر نام خلیج فارس، نمونه‌ای آشکار از تعریف واقعیت و دشمنی علنی با ملت ایران است. این ادعا نه بر اساس اشتباه، بلکه با اهداف سیاسی، جهت خوشایند برخی دولت‌های غربی و تحقیر ملت ایران مطرح شده است.)»

وی افزود: «(نام خلیج فارس از قرون کهن تاکنون در منابع معتبر تاریخی، آثار جغرافی‌دانان یونانی، اسلامی و اروپایی، و در هزاران سند و نقشه بین‌المللی، با همین عنوان ثبت شده و حفظ شده است. این نام نه تنها بخشی از هویت تاریخی ایران، بلکه جزئی از میراث فرهنگی جهان است.)»

این کارشناس مسائل بین‌الملل ادامه داد؛ سرریز دستاوردهای صنایع دفاعی در اختیار کشور قرار گرفته و قراردادهای متعددی با وزارتخانه‌ها و صنایع مختلف منعقد شده و محصولات تولیدی، امروز در سراسر کشور در حال بهره‌برداری است و این روند رو به توسعه است.

وی ادامه داد؛ ازجمله کارهای دیگری که در صنایع دفاعی در حال انجام است، حرکت به سمت خوداتکا شدن در تأمین انرژی برق است که در این حوزه کارهای بزرگی انجام شده و کارهای بزرگتری نیز آغاز شده تا صنایع دفاعی هرچه می‌تواند از انرژی برق سراسری کشور کمتر استفاده کنند و حتی مازاد برق تولیدی را نیز در اختیار شبکه برق قرار دهند که

با هم افزایش، تحریم‌ها را بی‌اثر کنند؛ ظرفیتی که ایران می‌تواند از آن بیشترین بهره را ببرد.
■ **فرصت‌های بریکس برای اقتصاد ایران**
این کارشناس مسائل سیاسی اعلام کرد؛ عضویت فعال در بریکس می‌تواند راهکار مهمی برای بی‌اثر کردن تحریم‌ها علیه ایران باشد. همکاری اقتصادی با کشورهای هم‌راستا و تحریم‌شده، ظرفیت قابل‌توجهی برای مبادلات پولی، تأسیس بانک‌های مستقل، ایجاد شبکه‌های مالی جایگزین سوئیفت و تقویت صادرات غیرنفتی ایران فراهم می‌کند.

■ **لزوم نگاه راهبردی و ساختار منسجم**
قنادباشی در ادامه با اشاره به لزوم بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت‌های بریکس، پیشنهاد داد؛ تشکیل ستاد ویژه بریکس در وزارت امور خارجه برای پیگیری فعال تحولات و هماهنگی با کشورهای عضو، توسعه همکاری‌های دوجانبه اقتصادی با اعضای اصلی همچون چین، روسیه، هند، برزیل و آفریقای جنوبی، شناسایی ظرفیت‌های متقابل و تدوین برنامه همکاری اقتصادی دقیق با کشورهای عضو، حضور فعال در اجلاس‌ها و ایجاد زیرساخت‌های حقوقی برای بهره‌گیری از مزایای این بریکس، می‌تواند مورد توجه جدی سیاست‌گذاران قرار گیرد.

وی در جمع‌بندی سخنان خود بیان کرد؛ غیبت ایران در اجلاس اخیر بریکس، اگرچه ممکن است ناشی از ملاحظات سیاسی و اجرایی موقتی باشد، اما نباید به یک روند تبدیل شود. با توجه به هم‌راستایی مفهومی بریکس با راهبردهای کلان انقلاب اسلامی، حضور فعال و هدفمند در این ائتلاف نوظهور، می‌تواند یکی از مؤثرترین

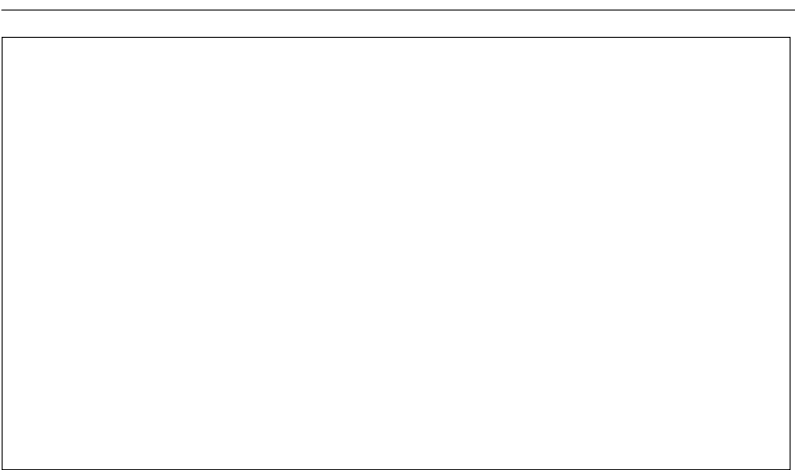
تحریف بی‌ثمر؛ خلیج فارس همیشه خلیج فارس خواهد ماند

تحریف بی‌ثمر؛ خلیج فارس همیشه خلیج فارس خواهد ماند

نه‌تنها در عرصه بین‌المللی مورد پذیرش قرار نمی‌گیرد، بلکه موجب بازتاب وسیع رسانه‌ای و واکنش‌های جدی در سطح منطقه‌ای و جهانی می‌شود.

این کارشناس مسائل بین‌الملل تأکید کرد؛ خلیج فارس، نه یک نام صرف، بلکه بخشی از حافظه تاریخی و هویتی ملت ایران است. این نام، در دل مردم ایران ریشه دارد و در حافظه جهانی نیز به‌عنوان نامی اصیل و معتبر شناخته می‌شود. تغییر آن، ممکن نیست و تلاش برای تحریف آن، بی‌ثمر خواهد بود.

ممبینی در پایان گفت؛ ترامپ و سیاستمدارانی مانند او باید بدانند که با ادعاهای بی‌پایه نمی‌توانند تاریخ را بازنویسی کنند. ملت ایران در برابر این‌گونه تلاش‌ها، هوشیار و مقاوم خواهد ماند، و خلیج فارس، برای همیشه، خلیج فارس خواهد ماند.

پویایی و روزآمدی در وزارت دفاع است.

مجموع این اقدامات و تحولات نشان‌دهنده تحرک،